

обов'язкових платежів і фактично визначають загальний рівень оподаткування (так званий «податковий прес»). Зниження ставок дозволить забезпечити зменшення частини відчужуваного доходу та стимулюватиме зацікавленість у розвитку підприємництва в готельній сфері. Слід забезпечити єдність норм податкового режиму і господарського законодавства для всіх суб'єктів готельної діяльності, незалежно від країни походження капіталу і форм організації. Виконання цієї вимоги ставить рівні умови для національних і іноземних інвестицій.

Список літератури

1. Про туризм [Текст] : Закон України [від 15.09.95 р. №324 у редакції Закону України від 18.11.2003 р. №1282] // Вісник Верховної Ради України. – 2004. – С. 23–24.
2. Туризм і ресторанный бізнес: сучасні тенденції та перспективи розвитку [Текст] : міжнар. наук.-практ. конф. : [тези доп.] / відп. ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. – 350 с.
3. Бойко, М. Г. Організація готельного господарства [Текст] : підручник / М. Г. Бойко, Л. М. Гопкало. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. – 448 с.

Отримано 30.10.2011. ХДУХТ, Харків.
© Н.С. Герасимова, 2011.

УДК 336.74:658.1

Н.М. Гаркуша, канд. екон. наук
О.О. Горошанська, канд. екон. наук

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено питання удосконалення методики аналізу грошових потоків підприємств. Розглянуто особливості та взаємозв'язок грошових потоків. Систематизовано показники аналізу грошових потоків за етапами його проведення.

Исследуются вопросы совершенствования методики анализа денежных потоков предприятия. Рассмотрены особенности и взаимосвязь денежных потоков. Систематизировано показатели анализа денежных потоков по этапам его проведения.

The questions of improving the method of analysis of money streams at the enterprise are probed. The features and the relationship between cash flows are considered. The indexes of cash flow analysis by the stages of its carrying out are systematized.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Функціонування підприємств у ринкових умовах передбачає безперервний рух грошових коштів, тому їх слід розглядати як важливий ресурс та результат діяльності підприємств.

Значення та роль грошових коштів для діяльності підприємства зумовлює потребу їх окремого дослідження, розробки методики аналізу, визначення стратегії й тактики управління формуванням та використанням грошових потоків, інформація про які суттєво впливає на ефективність процесу управління економічними суб'єктами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань аналізу грошових потоків присвячені праці відомих вітчизняних та зарубіжних економістів, зокрема Л.О. Лігоненка, Ф.Ф. Бутинця, І.О. Бланка, М.Г. Чумаченка, В.І. Головка, А.В. Грилицької, Г.В. Савицької та ін.

Аналіз літературних джерел показав, що вчені по-різному підходять до формування системи показників аналізу грошових потоків, що вносить плутанину у виробленні чіткого, поетапного підходу до організації та проведення аналізу. У вітчизняному доробку бракує комплексних досліджень методики аналізу грошових коштів, націлених на їх удосконалення, формування нових підходів до аналітичного забезпечення управління.

Мета та завдання статті. Метою даної статті є викладення власного бачення методики аналізу грошових потоків підприємства на основі узагальнення позицій зазначених вище авторів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі господарювання будь-яке підприємство формує різні грошові потоки, які впливають на його операційну, інвестиційну та фінансову діяльність. Ефективне управління грошовими потоками визначає, у кінцевому рахунку, досягнення поставлених поточних і стратегічних цілей, сприяє формуванню позитивних фінансових результатів від звичайної діяльності.

Ефективність управління грошовими потоками значною мірою визначається якістю його аналізу, що, на наш погляд, передбачає відповідність аналітичного процесу наступним вимогам:

– коректність, яка полягає у розробці та використанні аналітичних показників певного змісту, доцільного з точки зору

аналізу грошових потоків та правильності їхніх розрахунків у процесі аналізу;

- комплексність – окреслення певного набору показників, що відображають стан та тенденції розвитку всіх аспектів грошових потоків підприємства;

- логічність – застосування показників у послідовності, яка дозволяє поступово поглиблювати, конкретизувати та узагальнювати висновки про стан та тенденції зміни грошових потоків підприємства;

- своєчасність полягає в логічному поєднанні ретроспективного, оперативного та перспективного аналізу. Лише таке поєднання аналітичної роботи дозволяє виявити тенденції розвитку грошових потоків, вчасно вжити заходи щодо коригування ситуації та забезпечити управлінську систему інформацією про майбутній стан об'єкта дослідження для вирішення завдань стратегічного управління;

- інтерпретованість результатів аналізу, тобто обґрунтування критеріїв (нормативів, критичних меж) аналітичних показників, що дозволяють тлумачити результати аналітичної роботи.

Ураховуючи вищезазначені вимоги до аналітичної роботи, її характеристики як компоненти системи управління, існуючі підходи до розв'язання проблеми, методика аналізу грошових потоків повинна охоплювати аналіз:

- динаміки;
- структури;
- рівномірності;
- синхронності;
- збалансованості;
- ефективності управління.

Як відомо, основним джерелом інформації для аналізу грошових потоків є Звіт про рух грошових коштів, який формується в розрізі трьох видів діяльності підприємства – операційної, інвестиційної та фінансової. На сьогодні формат цього звіту в цілому відповідає як вимогам Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), так і принципам GAAP. Під час його складання використовується прямий метод. Звіт містить дані про залишки грошових коштів на початок і кінець звітного періоду, надходження і вибуття грошових коштів за видами діяльності з виділенням конкретних напрямів: надходження від покупців, інвесторів, від продажу цінних паперів, майна, за дивідендами, вибуття коштів на покупку товарів, сировини, оплату праці, сплату податків, відсотків за зобов'язаннями, на придбання різних видів активів, погашення зобов'язань перед кредиторами та ін.

Дослідження показали, що аналітичні можливості звіту про рух грошових коштів, який складено прямим методом, є більш ширшим, ніж складеного за непрямим. За даними цього звіту можливо об'єктивно оцінити зміни, які відбулися у структурі притоку і відтоку грошових ресурсів підприємства.

Розглядаючи грошовий потік підприємства, необхідно виявити його найбільш характерні особливості. Ці особливості пов'язані з протилежним за напрямком рухом грошових коштів. Перший напрям – це надходження коштів на підприємство в процесі здійснення господарської діяльності. Другий – вибуття грошових коштів у результаті здійснення обов'язкових і необхідних платежів, а також добровільних і благодійних внесків.

Складність аналізу кожного напряму полягає в тому, що вхідний і вихідний потоки коштів тісно взаємопов'язані. Щоб забезпечити надходження коштів, необхідно зробити певні витрати, які становлять основу вихідного грошового потоку. У той же час, щоб зробити будь-які витрати підприємство повинно мати у своєму розпорядженні певну суму грошових коштів, а отже, забезпечити надходження грошових ресурсів на підприємство у вигляді фінансових ресурсів. Крім того, існує тісна функціональна залежність між вихідним і вхідним потоками, яка може бути сформульована таким чином: чим більше за обсягом вхідний грошовий потік, тим в остаточному підсумку буде більшим вихідний і навпаки. Така функціональна залежність між вхідним і вихідним грошовими потоками дещо ускладнює теоретичний і практичний аналіз сукупного грошового потоку підприємства. Ми вважаємо, що не можна розглядати вхідний і вихідний потоки як щось єдине, тобто як сукупний грошовий потік. Незважаючи на повний функціональний взаємозв'язок і взаємозалежність цих двох потоків, вони мають свої специфічні економічні характеристики, а також формують зовсім різні підходи до системи управління грошовими потоками підприємства.

Аналіз грошових потоків починається з дослідження їх динаміки в цілому на підприємстві, у розрізі окремих видів господарської діяльності в окремих структурних підрозділах чи центрах відповідальності, якщо такі є в суб'єкта господарювання.

Розглядаючи динаміку обсягу грошового потоку підприємства доцільно зіставити темпи зростання позитивного грошового потоку з темпами зростання активів, виручки від реалізації товарів, з різними показниками прибутку (прибутку від реалізації, чистого прибутку). Особливу увагу необхідно приділити співвідношенню джерел утворення позитивного грошового потоку – внутрішніх (виручки від

реалізації) і зовнішніх (отриманих позик, кредитів), виявленню ступеня залежності від зовнішніх джерел.

Оцінка структури вхідного і вихідного потоків за видами діяльності дозволить визначити найбільш «грошомісткі» напрями надходження і витрачання коштів та, відповідно, зосередити увагу на процесі їх формування, можливих резервах скорочення, ефективного розподілу в часі.

Рівномірність розподілу грошових потоків за періодами оцінюється за допомогою коефіцієнта рівномірності, який розраховується на підставі середньоквадратичного відхилення та середнього обсягу грошового потоку за формулою:

$$K_{\text{рівн}} = 100 - \frac{\sigma}{\bar{x}} \times 100, \quad (1)$$

де σ – середньоквадратичне відхилення обсягу грошового потоку від його середньоарифметичного значення;

$\bar{x}$ – середній за період обсяг грошового потоку [4].

Ступінь синхронності грошових потоків, тобто узгодженості їх у часі, слід визначати із застосуванням коефіцієнта кореляції позитивних і негативних грошових потоків.

Для дослідження рівня збалансованості грошових потоків, який характеризує узгодженість обсягів надходження та витрачання грошових коштів, нами пропонуються наступні показники:

1. Чистий грошовий потік характеризує обсяг власних фінансових ресурсів підприємства, що перебувають у грошовій формі.

2. Коефіцієнт «якості» чистого грошового потоку надає загальну характеристику структури джерел формування чистого грошового потоку. Позитивна динаміка даного показника свідчить про збільшення частки прибутку, отриманої від зростання обсягів операційної діяльності, у формуванні чистого грошового потоку [3].

3. Коефіцієнт достатності грошових коштів від операційної діяльності характеризує ступінь достатності грошових коштів від операційної діяльності для покриття витрат на відшкодування капіталу, виплату дивідендів, приросту запасів товарно-матеріальних цінностей у складі оборотних активів [2].

4. Коефіцієнт достатності грошових потоків дає узагальнюючу характеристику збалансованості грошових потоків. Оптимальне значення показника дорівнює одиниці. Значення показника більшого за одиницю свідчить про перевищення надходження грошових коштів

над їх виплатою, а отже, про можливе неефективне використання даного виду активів підприємства [1].

На наступному етапі аналізу грошових потоків слід провести коефіцієнтний аналіз, у процесі якого розрахувати необхідні відносні показники, що характеризують ефективність використання грошових коштів на підприємстві (таблиця).

Таблиця – Система показників ефективності використання грошових коштів

Показник	Формула розрахунку	Примітка
Коефіцієнт ефективності грошових потоків	$KE_{zn} = \frac{ЧГП}{ВГП}$	ЧГП – чистий грошовий потік; ВГП – від’ємний грошовий потік
Коефіцієнт реінвестування грошових потоків	$KR_{zn} = \frac{ЧГП - Д}{\Delta НОА}$	Д – дивіденди, сплачені власникам; $\Delta НОА$ – приріст не-оборотних активів
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	$KL_{zn} = \frac{ЧГП - \Delta ЗГК}{ВГП}$	$\Delta ЗГК$ – приріст залишків грошових коштів
Рентабельність грошових потоків	$P_{zn} = \frac{\Pi}{ПГП}$	Π – прибуток будь якого виду діяльності; ПГП – позитивні грошові потоки за відповідним видом діяльності

Важливим моментом у проведенні коефіцієнтного аналізу є вивчення динаміки і статистичних характеристик різних коефіцієнтів, що дозволить встановити позитивні та негативні тенденції, які визначають якість управління грошовими потоками підприємства, а також розробити необхідні заходи для оптимізації управлінських рішень у процесі функціонування підприємства.

Висновки. Застосування наведеної методики аналізу грошових потоків дозволить контролювати фінансову стійкість підприємства, його платоспроможність. Аналіз динаміки наведених коефіцієнтів дасть змогу робити прогнози на майбутнє, що сприяє виявленню внутрішніх і зовнішніх резервів підвищення платоспроможності підприємства, підвищенню ефективності господарювання.

Список літератури

1. Головка, В. І. Економічний аналіз грошових потоків у підвищенні ефективності використання фінансових ресурсів підприємства [Електронний ресурс] / В. І. Головка, Г. В. Мисака. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vapsv/2010_1/St_10.pdf>.
2. Економічний аналіз [Текст] : навч. посібник / Ф. Ф. Бутинець [та ін.]; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир : ПП Рута, 2003. – 680 с.
3. Лігоненко Л. О. Управління грошовими потоками [Текст] : навч. посібник / Л. О. Лігоненко, Г. В. Ситник. – К. : КНЕУ, 2005. – 255 с.
4. Ясишина, В. В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємства [Електронний ресурс] / В. В. Ясишина. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2008_16/yasish.pdf>.

Отримано 30.10.2011. ХДУХТ, Харків.

© Н.М. Гаркуша, О.О. Горошанська, 2011.

УДК 336.145

И.П. Юга, соискатель (РВУЗ «КИПУ», Симферополь)

ОЦЕНКА НАЛОГОВОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ РЕФОРМИРОВАНИЯ МЕСТНЫХ ФИНАНСОВ

Проанализированы основные методы по оценке налогового потенциала предприятий, используемые в международной практике. Предлагается авторский подход к оценке налогового потенциала регионов Украины в условиях трансформации местных финансов.

Проаналізовано основні методи за оцінкою податкового потенціалу підприємств, які використовуються в міжнародній практиці. Пропонується авторський підхід до оцінки податкового потенціалу регіонів України в умовах трансформації місцевих фінансів.

In the article basic methods are analysed as evaluated by tax potential of enterprises, used in international practice. Authorial approach is offered as evaluated by tax potential of regions of Ukraine in the conditions of transformation of local finances.

Постановка проблемы в общем виде. Осуществление трансформации экономики Украины, проведения комплекса реформ в области бюджета и налогообложения, обеспечения децентрализации властных полномочий требует создания эффективной системы оценки реальных доходных возможностей территориальных образований.